

Ο ΕΝ ΥΔΡΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΠΟΛΥΕΛΑΙΟΣ*

ΣΤΟ ΠΟ Τὸν θόλον τοῦ Μοναστηρίου τῆς Ὑδρας, πρὸ τῆς Ὁραίας Πύλης, κρέμαται, ἀπὸ μιᾶς ἤδη ἑκατονταετηρίδος περίπου, ἓν πολύτιμον ἀληθῶς κειμήλιον — ὁ χρυσοῦς πολυέλαιος — πολύτιμος καὶ διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν αὐτοῦ ἀξίαν, καὶ διὰ τὴν περίεργον καὶ περιπετειώδη ἱστορίαν του.

Τὸ ὥραϊον τοῦτο καλλιτέγνημα, καθὰ τυγχάνει ἱστορικῶς βεβαιωμένον, καὶ ὡς διηγεῖται, μετὰ καὶ ἄλλων, καὶ ὁ γράψας περὶ αὐτοῦ κ. Κ. Παπαμιχαλόπουλος, ἀνήκει εἰς τὸν περίδοξον βασιλέα τῆς Γαλλίας Λουδοβίκον ΙΔ', τοῦ ὁποίου ἡ μακρὰ βασιλεία (1660 — 1715) ἐπλήρωσε φιλολογικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς δόξης τὴν Γαλλίαν. Εἰς Ὑδραν μετηνέχθη ἐκ Βαρκελώνης τῷ 1812 ὑπὸ τοῦ ἀνδρείου καὶ ριψοκινδύνου ὑδραίου πλοίαρ-

* ΣΗΜ. Ἡ παρατιθεμένη εἰκὼν ἐλήφθη ἐκ πιστῆς φωτογραφίης ἐπίτηδες χάριν τοῦ Ἡμερολογίου γενομένης τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ φιλοπόλιδος καὶ ἀγαπητοῦ δημάρχου Ὑδρας κ. Κ. Νευροῦζου.

γου Ἰωάννη Σαρκώση. Πῶς ὅμως καὶ διατὶ ἐκ Βερσαλλιῶν περιῆλθεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν· ἂν ἐδωρήθη ὑπὸ τοῦ ἐνδόξου βασιλέως πρὸς τὸν βασιλικὸν ἐκείνης οἶκον, μεθ' οὗ συνεδέθη διὰ συγγενείας· ἐὰν ὁ Ναπολέων, ὁ διαμοιράζων τότε στέμματα βασιλέων εἰς τοὺς περὶ αὐτόν, συνώδευσε καὶ τὴν ἀπονομήν τοῦ ἰσπανικοῦ θρόνου μετὰ καὶ ἄλλων μεγαλοπρεπῶν δώρων καὶ τοῦ περικαλλοῦς τούτου καλλιτεχνήματος· ἂν τέλος ἐκλάπη ἢ ἂν ἐπωλήθη, ὑπὸ τίνων καὶ πρὸς ποῖον — ὅλα ταῦτα ἀγνοοῦνται. Γνωστὸν μόνον εἶνε ὅτι ἀνήκει εἰς τὸν Λουδοβίκον ΙΔ' καὶ ὅτι ἐχομίσθη ἐκ Βαρκελώνης ὑπὸ τοῦ Σαρκώση.

* *

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, τῷ 1812, τὰ γαλλικὰ σκάφη εἶχον στενῶς ἀποκλείσει τὰ ἰσπανικὰ παράλια. Ἡ πείνα ἐμάστιζε τοὺς κατοίκους τῆς Βαρκελώνης. Μεταξὺ τῶν ἀρηίων ναυτικῶν τῆς Ὑδρας καὶ τῶν Σπετσῶν, οἵτινες, ἀτρόμητοι καὶ ἐμπειρότατοι, ἀψηφροῦντες πάντα κίνδυνον καὶ πᾶσαν ἀντίστασιν, κατώρθωναν νὰ ἐκδιάζουν τὸν ἀποκλεισμὸν καὶ ἐπισιτίζουσαν ἀντὶ ἀδρῶν ἀνταλλαγματῶν τοὺς λιμώττοντας, συγκατελέγετο καὶ ὁ μεγάλος ψυχρὸς καὶ πολυμήχανος ὑδραῖος πλοίαρχος Ἰω. Σαρκώσης. Οὗτος κυβερνῶν ἐν τῶν μεγίστων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης πλοίων τοῦ Λαζάρου Κουντουριώτη, ἐπεδείχτο τοιαύτην τόλμην καὶ εὐφυΐαν καὶ τοσοῦτον πλοῦτον ἀπεκόμιζεν ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν ἐκ Ρωσσίας φορτίων σίτου εἰς τὰ ἀποκλειόμενα παράλια, ὥστε ἐπλάσθη περὶ αὐτοῦ καὶ ἐφέρετο ὑπὸ τοῦ λαοῦ τὸ παροιμιῶδες :

*Νᾶχα τύχη, νᾶχα γνώσι
Νᾶμουνα μὲ τὸν Σαρκώση.*

Κατὰ τινὰ τρικυμιώδη καὶ ζοφερὰν νύκτα, ὁ ριψοκίνδυνος Ὑδραῖος, διασχίσας τὸν ἀποκλεισμὸν καὶ εἰσδύσας εἰς τὸν λιμένα τῆς πεινώσης πόλεως, ἐπώλησεν εἰς μυθῶδεις τιμὰς τὸ φορτίον τοῦ πλοίου του, ἀντὶ χρημάτων, ἀντὶ τιμαλφῶν ἀπὸ εὐπατρίδην δέ τινα, ἐξαντλήσαντα τὰ πάντα, ἐδέχθη, εἰς ἀντάλλαγμα ὀλίγου σίτου, καὶ τὸν ἐν λόγῳ πολυέλαιον. Ἡ χαρὰ του ἐπὶ τῇ ἀποκτήσει τοῦ κειμηλίου ἦτο τόσῳ μᾶλλον μεγαλητέρα, καθόσον προώρισεν αὐτὸ ὡς ἀνάθημα καὶ δῶρον πρὸς τοὺς «Μεγάλους Ταξiάρχας» τῆς Σύμης, εἰς οὓς, κινδυνεύσας κάποτε, εἶχε τάξει, σωζόμενος, βαρύτιμον καὶ ἀντάξιον ἀφιέρωμα.

Ὁ Σαρκώσης, ὀδηγῶν καὶ πάλιν τὸ κατάφορτον ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πλοῖον του, διαφεύγει τὴν προσοχὴν τῶν Γάλλων

καὶ καταπλέει ἔξωθι τῆς Ὑδρας, ὅπως, ἀφοῦ ἀποβιβάσῃ ταχὺς τὰ κομιζόμενα πλούτη καὶ ἀνανεώσῃ τὰς πρὸς ζωάρκειαν προμηθείας, κατευθυνθῆ εἰς Ῥωσσίαν καὶ ἐκεῖθεν πρὸς νέα κέρδη εἰς Ἰσπανίαν. Πρὸ πάντος ὁμως ὄφειλε νὰ επισκεφθῆ τὸν μέγαν πολίτην τῆς Ὑδρας — τὸν Κουντουριώτην. Ἐνῶ τὸ πλοῖον, χωρὶς διόλου νὰ ἀγκυροβολήσῃ, ἐδιαδρόμει ἔξωθι τοῦ λιμένος, ὁ Σαρκώσης ἐπιβάς τῆς μεγάλης λέμβου, εὕρισκετο μετ' ὀλίγον ἐνώπιον τοῦ σεβαστοῦ ἄρχοντος τῆς νήσου.

Ἦρξατο ἀφηγούμενος αὐτῷ ἐν λεπτομερείᾳ τὰ τοῦ ταξειδίου του. Ἐκκοκίζων δὲ τὸ ἐξ ἡλέκτρου κομβολόγιόν του, ἐνδιέτριβεν εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ πολυτίμου κειμηλίου. Ὁ Κουντουριώτης ἠκροῶτο μετὰ προσοχῆς, λαθὼν δὲ ἀφελῶς τὸ κομβολόγιον ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Σαρκώσης, ἐξῆλθε μετὰ τινα ὥραν εἰς τὸν διάδρομον καὶ κλέσας ἓνα τῶν ἐμπίστων οἰκειῶν ἐνεχειρήσεν αὐτῷ μὲ τὴν ἐντολὴν ὅπως μεταβῆ πάραυτα εἰς τὸ πλοῖον καὶ ἐπιδεικνύων τὸ κομβολόγιον ζητήσῃ καὶ λάβῃ ἐξ ὀνόματος τοῦ πλοίαρχου τὸ κιβώτιον τὸ περιέχον τὸν πολυτίμον θησαυρόν, εἶτα δὲ τὸ φέρῃ εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν καὶ διατάξῃ τὴν αὐτοστιγμὴν ἀνάρτησίν του.

Ἡ διαταγὴ ἐξετελέσθη μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος καὶ ἀκριβείας. Καθ' ὃν δὲ χρόνον ὁ Σαρκώσης διηγείτο ἔτι τὰς περιπετείας τοῦ ταξειδίου του, ὁ δὲ Κουντουριώτης τῷ εἶχεν ἐπιστρέψει μετὰ τῆς αὐτῆς ἀνυπόπτου ἀφελείας τὸ κομβολόγιον, τὸ ὁποῖον ἐξελθὼν ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε λάβει ἀπὸ τὸν ἐπιστρέψαντα θεράποντα — ὁ πολυέλαιος, ἀστράπτων καὶ μεγαλοπρεπῆς, ἐκρέματο ἤδη ὑπὸ τὸν θόλον τοῦ ἱεροῦ ναοῦ.

Ὁ Σαρκώσης ἠγέρθη καὶ ἀπεχαιρέτησε τὸν κύρ - Λάζαρον, ὅστις ἐπευχόμενος αὐτῷ καλὸν κατευόδιον, τῷ ἐσύστησε νὰ διέλθῃ προηγουμένως καὶ πάλιν ἀπὸ τὸν ναὸν καὶ ἐπικαλεσθῆ τὴν εὐχὴν τῆς Παναγίας διὰ τὸ νέον του ταξειδίον.

Ὁ Σαρκώσης, ἐντελῶς ἀνυπόπτος, μετέβη εἰς τὸν ναόν.

Ἄλλ' ὅποια ὑπῆρξεν ἡ κατάπληξις του ὅταν, μόλις εἰσελθὼν, εἶδεν αἰωρούμενον καὶ ταλαντευόμενον ἔτι πρὸ τῆς Ὠραίας Πύλης τὸν πολυέλαιον!

Διαμαρτύρεται, ζητεῖ ἐξηγήσεις, ἐπομνύει ἐπὶ τοὺς Ταξίαρχας τῆς Σύμης, εἰς οὓς τὸν εἶχε τάξιμο, καὶ ἐπιμένει νὰ τὸν καταβιβάσῃ καὶ τὸν λάβῃ μετ' ἑαυτοῦ.

Ἄλλ' ὁ Ἠγούμενος τῆς Μονῆς, ὅστις ἐγκκρίτως εἶχεν εἰδοποιηθῆ, ἀρκεῖται νὰ ἐκστομίσῃ :

— Ὁ κύρ - Λάζαρος !...

Ἐνέπνεε δὲ τοιοῦτον σεβασμὸν καὶ γόητρον ἀκτανίκτητον τὸ

εὐκλείης ὄνομα, ὥσπερ ὁ Σαρκώσης, εὐλαβούμενος ἄλλως τε καὶ τὸν ἱερὸν χώρον εἰς ὃν εἶχεν ἤδη ἀφιερωθῆ, παρήτησε πᾶσαν ἀξίωσιν, καὶ ἀσπασθεὶς τὰς εἰκόνας, ἀπεμκρύνθη κατευθυνθεὶς εἰς τὸ ἀναμῆνον αὐτὸ πλοῖον.

* *

Αὐτὴ εἶνε ἐν συντόμῳ ἡ περίεργος ἱστορία τοῦ περικαλλοῦς τούτου καλλιτεχνήματος Λουδοβίκου τοῦ ἸΔ', τὸ ὁποῖον μετὰ στοργῆς εὐσεβοῦς καὶ δικαίας ὑπερηφανείας διαφυλάττει σήμερον ἡ ἔνδοξος νῆσος.

Τὸ κειμήλιον τοῦτο φέρει ὕψος 0.70 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου, σύγκειται δὲ ἐξ ἀργύρου καὶ εἶνε ἀδρῶς ἐπικεχρυσωμένον. Ὁ ἄξων εἰς τὸ κάτω μέρος ἀπολήγει εἰς σφαῖραν πεπλατυσμένην, ἣς ἡ κυρτουμένη ἐπιφάνεια φέρει περίξ κατὰ τὸ μέσον ἐξ βραχιόνας ἐπιχαρίτως καμπτομένους πρὸς τὰ κάτω καὶ αὐθις ἀνορθουμένους εἰς τὸ αὐτὸ τῆς ἀφετηρίας ὕψος. Ἐπὶ ἐκάστου τῶν βραχιόνων φέρεται κηροστάτης. Μεταξὺ δ' αὐτῶν, ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας, εἰσὶν ἐγγεγλυμένοι ἐν εἶδει μεταλλίων, ἐξ προτομαί, βασιλικαὶ πιθανώτατα, εἰς μέγεθος ταλήρου ἐκάστη. Τὸ ὅλον καλλιτέχνημα εἶνε σφυρήλατον καὶ καλλιτεχνικώτατα ἐξεργασμένον, διατηρεῖται δ' ἄχρι σήμερον ὡς νὰ ἐξῆλθε πρὸ μικροῦ ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ τεχνίτου, μολονότι ἡ στίλβουσα χρυσῆ ἐπιφάνεια οὐδέποτε ἐπεχρυσώθη ἔκτοτε οὔτε ἄλλως πως ἐστιλβώθη ἢ ἐκαθαρίσθη.

Ὁ ἐπισκεπτόμενος τὴν πλήρη ἱστορικῶν ἀναμνήσεων καὶ εὐκλείας νῆσον ἄς μὴ λείψῃ νὰ ἐπισκεφθῆ καὶ θυμάσῃ τὰ ὠραῖον τοῦτο καὶ πολῦτιμον ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν κειμήλιον.

ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ

Μαλλιαροὶ καὶ κουρεμένοι

Κο' οἱ δυὸ τραβοῦνε τὸ σχοινὶ καθεὶς ἀπ' τὴν μιὰν ἄκρα,
— ὁ ἓνας μὲ πολλὰ μαλλιά κι' ὁ ἄλλος μὲ φαλάκρα —
καὶ τέντωσε ὁ ἓνας ἀπ' ἐδῶ, καὶ τράβα ὁ ἄλλος πέρα,
κουρέλιασαν τὴ γλῶσσα μας 'σὰν τὴν κακὴ τους μέρα.

Ἐκεῖνος — *κεκαρμένος χοῦφ'* κι' αὐτός — *καρηκομῶων*,
Θέλει τὸ γάϊδαρο ὁ ἓνας ζῶ — κι' ὁ ἄλλος τὸν θέλει. . . ζῶν!

ΣΑΤΑΝΑΣ